

Wyrok z dnia 10 maja 2000 r.

I PKN 642/99

Zawinione (z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa) niewykonanie przez pracownika zgodnego z prawem polecenia poddania się kontrolnym badaniom lekarskim, jako naruszające obowiązek wykonania polecenia dotyczącego pracy (art. 100 i art. 211 pkt 5 KP), może stanowić podstawę niezwłocznego rozwiązania umowy o pracę na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 KP.

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Katarzyna Gonera, Józef Iwulski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2000 r. sprawy z powództwa Waldemara U. przeciwko Zakładowi Infrastruktury Kolejowej w Ł., Sekcji Inżynierii Ruchu w P.T. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 2 lipca 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 26 lutego 1999 r. [...] i przekazał sprawę temu Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 26 lutego 1999 r. oddalił powództwo Waldemara U. o przywrócenie do pracy w pozwanym Zakładzie Infrastruktury Kolejowej w Ł., Sekcji Inżynierii Ruchu w P.T.

Sąd ten ustalił następujący stan faktyczny:

Powód pracuje w PKP od 1989 r., ostatnio w pozwanym Zakładzie na stanowisku zwrotniczego. Pracodawca pismem z 23 listopada 1998 r. rozwiązał z nim umowę o pracę bez wypowiedzenia z powodu nieobecności w pracy w okresie od 16 października 1998 r. do 3 listopada 1998 r. oraz z powodu niewykonania badań kon-

trólnych. Przed rozwiązaniem umowy pracodawca przeprowadził konsultację ze związkami zawodowymi działającymi w PKP. Sąd uznał pierwszy zarzut za nieudowodniony „w sposób dostateczny”. W ocenie Sądu brak było jednoznacznych przesłanek do ustalenia, iż powód nie uzyskał zgody na wykorzystanie drugiej części urlopu wypoczynkowego od 16 października 1998 r. W pozwanym Zakładzie istniał zwyczaj ustnego udzielania urlopu wypoczynkowego i niewydawania kart urlopowych. Powód przeprowadził badania okresowe w lutym 1998 r., termin następnych badań wyznaczono mu na luty 2000 r. W toku postępowania karnego toczącego się przed Sądem Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim powód został skierowany na badania psychiatryczne i przebywał na obserwacji w szpitalu w B., na oddziale psychiatrycznym od 21 do 28 września 1998 r. Gdy 15 października 1998 r. stawiał się do pracy otrzymał skierowanie na badania kontrolne psychiatryczne. Początkowo odmawiał przyjęcia skierowania, zachowywał się arogancko, lecz ostatecznie je odebrał oświadczając, że badań nie wykona. Decyzję o skierowaniu powoda na badania podjął 12 października kierownik sekcji Ryszard K. Powód stawiał się ponownie w pracy 2 listopada, bez wyników badań. Odmówił pobrania w przychodni lekarskiej skierowania na badania psychiatryczne i nie przystąpił do pracy. Do pracy przyszedł 4 listopada, a następnego dnia został przesłuchany w obecności inspektora bhp jako obwiniony w sprawie odmowy wykonania badań i lekceważącego zachowania w stosunku do przełożonych. Od tego dnia powód został odsunięty od wykonywania czynności zwrotniczego i miał stawiać się do pracy w biurze sekcji. Przychodził do pracy, lecz odmawiał wykonywania poleceń przełożonych i bez ich zgody opuszczał miejsce pracy. Stanowisko zwrotniczego jest stanowiskiem bezpośrednio związanym z ruchem pociągów. Każdy pracownik ma obowiązek wykonać polecenie przełożonego przeprowadzenia badań kontrolnych, niezależnie od wykonywania badań okresowych.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 2 lipca 1999 r. oddalił apelację powoda od omówionego wyroku. Sąd drugiej instancji podzielił dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę zachowania powoda jako naruszającego podstawowe obowiązki pracownicze. Powołał się przy tym na § 7 pkt 5 i § 8 instrukcji o służbowych badaniach lekarskich, profilaktycznej opiece zdrowotnej i orzekaniu o zdolności do pracy pracowników PKP, zatwierdzonej do użytku służbowego zarządzeniem nr 106 Zarządu PKP z dnia 25 listopada 1996 r. Zgodnie z § 7 instrukcji w przypadku podejrzenia utraty przez pracownika zdolności do wyko-

nywania dotychczasowej pracy, przeprowadza się badania kontrolne. Skierowanie na badania kontrolne może być wystawione przez zakład pracy z własnej inicjatywy. Są one przeprowadzane poza terminami wynikającymi z częstotliwości badań okresowych i mogą polegać na specjalistycznych badaniach konsultacyjnych (§ 8). Stanowisko zwrotnicze jest, zgodnie z wykazem stanowiącym załącznik nr 1 do instrukcji (pozycja 63 wykazu), stanowiskiem bezpośrednio związanym z ruchem pojazdów. Skierowanie powoda na badania psychiatryczne przez Wydział Karny Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim uzasadniało podejrzenie, że powód nie jest osobą właściwą do kierowania ruchem pojazdów ze względu na powszechne bezpieczeństwo. Powód nie wykonał polecenia przeprowadzenia badań. Na mocy § 26 instrukcji pozwany odsunął od pracy pracownika uchylającego się od badania służbowego. Powód odmawiał wykonywania poleceń dotyczących pracy w biurze sekcji. Swoim zachowaniem uniemożliwił wyjaśnienie wątpliwości co do jego zdrowia. W ocenie Sądu drugiej instancji, Waldemar U. nie wykonując badań naruszył podstawowe obowiązki pracownicze, ponieważ swoim zachowaniem zdeorganizował pracę na stanowisku zwrotnicze, „jak również spowodował konieczność ustalania odpowiednich zastępstw w Biurze Sekcji”. Strona pozwana dopełniła wymagań określonych w art. 52 § 3 KP przeprowadzając konsultację ze związkami zawodowymi.

Powód wniósł kasację od tego wyroku podnosząc zarzut naruszenia art. 56 § 1 KP „przez oddalenie apelacji od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 26 lutego 1999 r. [...] oddalającego pozew o przywrócenie do pracy, w sytuacji, gdy zarzuty będące podstawą rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 52 KP były nieprawdziwe” oraz art. 38 §1 i art. 23² KP „poprzez nieuwzględnienie braku powiadomienia przez zakład pracy reprezentującej powoda organizacji związkowej”. Jako podstawę kasacji wskazano też „rażące uchybienia procesowe, które nie pozwoliły na wyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności faktycznych i mogły mieć wpływ na wynik sprawy przez: -przekroczenie zakresu swobodnej oceny dowodów określonej w art. 233 §1 KPC – obraży przepis art. 477¹ § 1¹ przez oddalenie powództwa mimo nie wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy”. Kasacja zawiera wniosek o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i o przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Piotrkowie Trybunalskim do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, ewentualnie o orzeczenie co do istoty sprawy przez przywrócenie powoda do pracy i zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu kasacji podniesiono, że Sąd błędnie przyjął, iż powód odmówił przeprowadzenia badań,

podczas gdy był on na badaniach u psychiatry 4 listopada 1998 r. Lekarz odmówił przeprowadzenia badań. Nie został on przesłuchany. Związki zawodowe ani pracodawca nie powiadomili powoda o zgodzie na rozwiązanie umowy o pracę.

Strona pozwana wniosła o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Pozwany pracodawca rozwiązał umowę o pracę z powodem bez wypowiedzenia, na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 KP, podając jako przyczynę nieobecność w pracy w dniach od 16 października do 3 listopada 1998 r. oraz niewykonanie badań kontrolnych („zgodnie z § 7 ust. 5 Instrukcji S-1”). Takie określenie przyczyn niezwłocznego rozwiązania umowy o pracę wyznacza zakres ustaleń i ocen sądu co do możliwości przypisania powodowi ciężkiego naruszenia przez niego podstawowych obowiązków pracowniczych. Sądy obu instancji nie znalazły podstaw do ustalenia, że nieobecność powoda w pracy we wskazanych dniach była nieusprawiedliwiona, a co za tym idzie, by ta powołana przez pracodawcę okoliczność mogła stanowić podstawę niezwłocznego rozwiązania umowy o pracę. Pozostawało zatem do rozważenia, czy pracodawca udowodnił, że powód przez niewykonanie badań kontrolnych dopuścił się ciężkiego naruszenia podstawowego obowiązku pracowniczego. Stawiany powodowi zarzut może być rozumiany jako zawinione niewykonanie polecenia pracodawcy dotyczącego pracy (art. 100 § 1 KP), a także jako zawinione niewykonanie obowiązku poddawania się wstępnym, okresowym i kontrolnym oraz innym zaleconym badaniom lekarskim, wynikającego z art. 211 pkt 5 KP. Przekonujące są wywoły Sąd Okręgowy co do zasadności wydania powodowi polecenia wykonania badań kontrolnych. Dla przypisania powodowi ciężkiego naruszenia obowiązku wykonania polecenia pracodawcy i poddania się badaniom nie jest jednak wystarczające ustalenie, że 2 listopada stawiał się on do pracy bez wyników badań. W aktach znajduje się dokument [...], z którego wynika, że powód zgłosił się 4 listopada do lekarza psychiatry specjalistycznej przychodni kolejowej. Badanie zostało odłożone do czasu otrzymania przez lekarza dokumentacji ze szpitala i opinii z zakładu pracy. Sąd Okręgowy nie odniósł się do tego dokumentu, ani nie przeprowadził żadnego postępowania dowodowego na okoliczność dalszego procedowania lekarza i postępowania powoda w tej sprawie, chociaż z protokołu rozprawy apelacyjnej wynika, że rozpoczął wyjaśnianie tej kwestii odbierając od powoda oświadczenie co do niektó-

rych jej aspektów. Powód nie został jednak przesłuchany (nie był też przesłuchany przez Sąd pierwszej instancji). W tej sytuacji przypisanie powodowi ciężkiego naruszenia jego podstawowych obowiązków polegającego na niewykonaniu badań kontrolnych zostało dokonane z naruszeniem art. 233 §1 KPC. Ta podstawa kasacji okazała się uzasadniona.

Niezasadne są natomiast pozostałe zarzuty stanowiące podstawy kasacji. Przepis art. 56 § 1 KP nie został naruszony, gdyż Sąd Okręgowy nie odmówił uwzględnienia wymienionego w nim roszczenia, mimo ustalenia, że z powodem rozwiązano umowę o pracę bez wypowiedzenia z naruszeniem przepisów o rozwiązywaniu umów o pracę w tym trybie. Zapadł wyrok oddalający apelację, ponieważ Sąd nie ustalił naruszenia przepisów, a zatem nie stwierdził podstaw do stosowania art. 56 §1 KP. Przepis art. 38 §1 KP jako dotyczący rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem nie miał zastosowania w tej sprawie. Zarzut naruszenia art. 23² KP jest niezrozumiały. Nie twierdzi się bowiem w kasacji, by pracodawca zasięgał opinii organizacji nie reprezentującej powoda, a Sąd takie działanie zaaprobował. Nie są też zrozumiałe stwierdzenia o braku zgody na rozwiązanie umowy o pracę z powodem. Nie wiadomo z czego wynikać miałby obowiązek pracodawcy uzyskania takiej zgody. Art. 477¹ § 1¹ KPC również nie miał zastosowania w rozpoznawanej sprawie o przywrócenie do pracy. Przepis ten stosuje się tylko w sprawach o ustalenie istnienia stosunku pracy, co wynika wprost z jego brzmienia.

Zważywszy powyższe, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC.

=====